

ФАКТОРИ, ОПРЕДЕЛЯЩИ ЗНАЧЕНИЕТО И МЯСТОТО НА КУЛТУРНАТА ДИПЛОМАЦИЯ ВЪВ ВЪНШНОПОЛИТИЧЕСКАТА ПРОГРАМА

Людмила ДИМИТРОВА

Директор на Културния институт

Лекция в курса „Културна дипломация”, март 2011 г.

LVЪНШНИ ФАКТОРИ

1. Промяна на факторите определящи политическата динамика на Европа. – Забавянето на процеса на разширяване и ускоряване на процеса на търсене на инструменти и механизми, които да запазят позицията на ЕС като силен играч на международната сцена. Усложняване на траекторията на разширяване на ЕС и перспективата на разширяване на ЕС с приоритетни за България страни от региона

2. Процесите на глобализация и тяхното отражение върху ЕС. Изместване на центъра на тежестта и вниманието към други държави и региони. Глобализацията и увеличаващата се динамика в международните отношения изискват фокусиране и върху възможностите, които културната дипломация предоставя за обогатяване и разширяване на съдържанието на външнополитическата програма.

4. Нови предизвикателства пред образа на Европа, които стимулират активен подход по отношение на културата и културната дипломация на национално и общностно ниво.

- Поставянето на културата и културните аспекти във всички политики на ЕС Културната дипломация по своята специфика е „мека сила” и инструмент с потенциал да идентифицира области на външнополитически интерес, в които традиционните дипломатически методи не са ефективни или не са подходящи.
- За разлика от традиционното двустранно културно сътрудничество в европейски план все по-голяма акцент се поставя върху необходимостта да се укрепват мястото и ролята на културата в политиките и програмите, провеждани в областта на външните отношения, и да се насърчава сътрудничеството с трети държави и компетентни международни организации в областта на културата¹. *От страните членки се очаква да определят глобален и съгласуван подход и да разработят европейска стратегия за постигане на съгласувано и системно включване на културата във външните отношения на Съюза и на неговите държави-членки.* Съответно се реализират и различни работни методи и инструменти. Това осигурява допълнителни предимства и е аргумент културната дипломация да бъде разглеждана като инструмент на външната политика, като стане и част от формирането нейните дългосрочни цели.

---

¹ Заключение на Съвета и на представителите на правителствата на държавите-членки, заседаващи в рамките на Съвета, относно насърчаването на културното многообразие и межкултурния диалог във външните отношения на Съюза и на неговите държави-членки ([ОВ С 320, 16.12.2008 г.](#))

II. ВЪТРЕШНИ ФАКТОРИ

Комплексността на външната политика изисква адаптивна организация на дипломатическата служба, която да преодолее съществуващите фрагментарност на планирането и да се прилага интегриран подход към културните аспекти на дипломацията.

Ако динамичното реструктуриране на системата на международните отношения е едно от главните предизвикателства в условията на глобализация, то културната дипломация поради своя дългосрочен характер има стабилизираща функция, тъй като е свързана с утвърждаване на перманентни за всяка система норми, ценности и интереси.

1. Наличие на дисбаланс между политико-икономическите и културните измерения и приоритети във външнополитическата програма на страната, лимитиращ възможностите за успешното ѝ изпълнение.

2. Породените несъответствия, формиращи основно областта от проблеми и съответно на необходимо засилено внимание от страна на МВнР към активна културна дипломация са между:

- постигнатото във външнополитически план и мястото на България в международното културно пространство;
- динамиката на външнополитическата програма на българското правителство и статиката на програмите за сътрудничество в областта на културата, науката и образованието;
- потенциалът, формиран в резултат на повишения международен авторитет и степента на неговото използване за утвърждаване образа на България;
- заявената политика на засилен интерес към българските общности в чужбина и дефицита на български лобита;
- богатството и уникалността на българската култура и дефицитът на съвременни послания и цялостен национален образ.

3. Дефицит на инструменти за управление на образа на България за целите на успешното изпълнение на външнополитическата програма.

- Специфична черта на културната дипломация е възможността да осигурява публичност и генерира обществено доверие. Така се формира съвременен подход в областта на публичната дипломация, който променя асиметричния еднопосочен модел на публичност към симетричния модел на взаимно ангажиране на базата на по-доброто разбиране и взаимно информиране.
- Културната дипломация има потенциал да подпомогне преодоляването на един структурен проблем, свързан с дефицита или липсата на адекватно познаване на страната, който поражда и негативно отношение към нея. Тя привлича и публики, които не се информират от медиите и в този смисъл тя може да се използва за подпомагане на един процес на „ерозия” на негативния медиен образ на страната. Управлението на образа означава управление на отношенията с много по-широка външна

аудитория, в която политическият елит е една от целевите групи, но не я изчерпва.

- Нейното място в структурата на приоритетите на външната политика се идентифицира във всеки един от тях чрез дефинирането ѝ като мека сила, допълваща, а вече и често водеща в постигането на външнополитически цели.

3. Стратегически преглед на дипломатическата служба и дефиниране на ролята на ДКИ в процеса на изработване и координиране на програмите за културна дипломация и подготовката на кадри.

- Заданието за оптимизация на администрацията би могло да намери адекватно и ефективно решение ако се оптимизира връзката структура-функция. С други думи структурата да бъде натоварена с релевантни на нейното място и експертиза функции за се постигне синергия.
- В йерархичната структура на външнополитическата програма на МВНР външната културна дейност и културната дипломация присъстват в две дефиниции и функции – като произтичаща от целите и задачите в областта на двустранната и многостранна дипломация и като участваща в изпълнението на досегашната програма– „Утвърждаване на образа на България”. Това поражда системен дефект – дублиране на функции и размиване на отговорности. В заданието за превръщане на дипломатическата служба в модерна и успешна институция и инструмент за постигане на целите на външната политика на България преодоляването на този дефект следва да намери решение. Последното ще очертае и по-добре рамката на дейност на ДКИ и неговото пълноценно интегриране в дипломатическата служба. Ще бъдат адекватно формулирани предметът, целите и задачите на Културния институт.

4. Актуализация на системата от програми за управление на ресурсите на дипломатическата служба

- Създаването на отделна програма във външнополитическата дейност на МВНР „Публична дипломация” поставя на дневен ред необходимостта от предефиниране на ролята на културната дипломация като иманентно свързана с функциите на дипломатическата служба. Задачата на дипломатическата служба - да повишава авторитета на България на международната сцена и пълноценно да интегрира нейния потенциал в решаването на глобалните предизвикателства на днешния ден – може да бъде пълноценно постиганата чрез интегрирането на инструментариума на културната дипломация. Последната допуска използване на иновативни методи на управление и подобряване на процесите на оптимизиране на администрацията, повишаване на нейния капацитет посредством усвояване на практиките на програмите в тази област. Реализирането на проекти в областта на културната дипломация способства да бъде изградена нова административна култура на взаимодействие между различните структури и изпълнители, подобрява условията за постигане на по-пълноценна мотивация на служителите при изпълнението на техните служебни задачи, постига

синергия поради възможностите на определена културна програма или проект да бъдат мултиплицирани и интегрирани в различни външнополитически стратегии и програми.

- В рамките на новата програма „Публична дипломация” ДКИ следва да:
  - i. работи за изготвяне на специфични стратегии за региони и държави с оглед уточняване на целите и средствата за действие в областта на културните отношения като част от инструментариума за реализиране на външнополитическите цели на страната.
  - ii. предлага и съдейства за изпълнение на културния календар на задграничните представителства,
  - iii. да следи, анализира и координира с останалите дирекции на МВнР информацията за състоянието на културната сфера на държави от приоритетни региони
  - iv. да насърчава съвместни дейности и проекти в областта на културата в международен мащаб.
  - v. да подпомага пълноценното участие и по-тясно сътрудничество между задграничните мисии и културните институции и служби на държавите-членки на Съюза, установени в трети държави чрез свързване в мрежи и информационен обмен.
  - vi. да подготви съвместно с ДИ нова програма за обучение и подготовка на кадри в областта на културна дипломация.